

in epistolam I ad Corinthios. XIII

potest angelis. put in. ps. dicit. Qui facit angelos suos
 spūs. Et quis nō habeat linguā corporeā p similitudinē
 tamē lingua in eis dici pōt vis qua manifestat alijs quod
 habent in mēte. Est autē sciendū q in cognitione mētis a
 gelice aliquid est de quo supiores angeli nō loquunt infē
 riorib⁹ neq ecōuerso. s. ipsa diuina essentia quā omīs ime
 diate vident deo se obis monstrante fm illud **Iere. 31.**
Nō docebit vltra vir p̄ximū suū et vir fratres suū dicēs
cognosce dñm. Omīs em cognoscēt me a minimo ad ma
ximum eoz. Aliquid autē est in cognitione mētis ange
lice de quo supiores loquunt inferiorib⁹ sed nō ecōuerso.
Et huiusmōi sunt diuine p̄uidētie misteria. quoz plura
cognoscunt in ipō deo supiores qui clari⁹ euz vident q̄ i
feriores. Unde supiores de huiusmōi inferiores instruit
vel illuminat qd loquunt pōt dici. Aliquid vero est i
cognitione mētis angelice de quo supiores loquunt inferi
ozib⁹ et ecōuerso. et huiusmōi sunt occulta cordium q̄ ex li
bero arbitrio dependēt que soli deo parent et hijs quoz
sunt fm illud. s. 2. Que sūt hominis nemo nouit nisi spūs
hominis q̄ in ipō est. Que in noticiā alteri⁹ deueniūt eo cu
ius sunt manifestante siue sit inferior siue supior. Fit autē
huiusmodi manifestatio duz inferior angelus supiori loq̄
tur nō p illuminationē sed p quendā significatiōis mo
duz. Est em in quoz angelo aliquid qd naturaliter ab al
tero angelo cognoscit. Dum ergo id qd est naturalē nos
tum pponitur vt signū eius qd est ignotū. manifestat oc
cultum et talis manifestatio dicitur locutio ad similitudinē
hominis qui occulta cordiū manifestat alijs p voces sensibi
les aut p qdēcunq alud corporeale exterius apparēs. Un
de et ea que sunt in angelis naturaliter nota in q̄tum assu
mantur ad manifestatiōē occultoz dicuntur signa v̄ nuz
tus. Potestas autē manifestandi pceptuz suū hoc modo
metaphorice lingua nomiatur. Deinde cū dicit. Et si
habuero ec. ostendit idem de hijs que p̄tinent ad cog
nitiōnem. Est autē attendendū qz supra p̄posuit. 4. dona
gratuita ad cognitiōem p̄tinentia scz sapientiā. scientiam
fidem. et p̄phetiam. Incipit ergo hic a p̄phetia dicens.
Et si habuero p̄phetiam per quā diuinit⁹ occulta reuelan
tur fm illud. 2. pe. p̄mo. Nō em volūtate humana allis
ta est aliquādo p̄phetia sed spū sancto inspirati locuti sūt
sancti dei homines. Scdo q̄tum ad sapientiā subdit. Et
nouerim omnia misteria id est occulta diuinitatis qd p̄tinz
ad sapientiā fm illud. s. 2. Loq̄mur dei sapientiā in miste
rio absconditā. Tertio q̄tum ad scientiā dicit. Et omnes
scientiā siue humanit⁹ acquisitā sicut habuerunt p̄hi. siue
diuinit⁹ infusam sicut habuerūt eā apostoli. Sap. 7. Des
dit mihi eoz que sunt verā scientiā. Quarto q̄tum ad fi
dem subdit. Et si habuero oēm fidem ita vt mōres trans
feram. Potest autē exponi id qd dicit oēm fidem id ē om
nium articuloz sed melius est vt exponat oēm id est p̄fec
taz fidē p̄pter illud qd subdit. Ita vt mōres trāfferā. Di
citur em **Mat. 17. Si habueritis fidē sicut granū sinapis**
diceris mōti huic trās hinc et trāsibit. Et quis granū sina
pis sit minimū p̄tinate nō tamē intelligit pua sed p̄fecta
fides grano sinapis cōparari. Dicit em **mat. 21. Si habu**
eritis fidē et nō hesitaueritis nō solū de scilicet facietis.
sed etiā si mōti huic dixeritis tolle et iacta te in mari. her.
Fides ergo q̄ nō hesitat grano sinapis cōparatur qd quā
to magis atterit tāto magis ei⁹ fortitudo sentit. Objici
unt autē aliq̄ cū multi sancti p̄fectaz fides habuerūt. nul
lus legit mōres trāstulisse. qd qdem soluit p id qd. s. 12.
dicitur est. Unicuiq̄ dat manifestatio spūs ad vilitatē. Il
lo em modo loco et tēpore miracula p grām spūs sancti fiūt
quo ecclesie rediunt vilitas. Fecerūt autē sancti mltā ma
iora q̄ translationē mōtium. pur erat fidelib⁹ vile. pura
suicitādo mortuos diuidēdo mare. et alta huiusmōi opa fa

ciedo. Et hoc etiā fecissent si necessitas affuisset. Pōt etiā
 am hoc transferri ad expulsionē demonū de hūanis corpi
 bus q̄ mōres dicuntur p̄pter supbiā. **Iere. 13. Ante q̄ offē**
dāt pedes v̄ri ad mōres calliginosos. Ecce ego ad te mōs
pestifer q̄ corripis vniuersaz terrā. Attribuit autē opatio
miraculoz fidei nō hesitāt qz fides ininit⁹ oipotētie per
quā miracula fiunt. Si in q̄ habuero oia p̄dicta ad p̄fecti
onem intellect⁹ p̄tinentia. caritatez autē nō habuero per
quā p̄ficetur volūtas nihil suz. s. fm esse grē de quo dicit
eph. 2. Pius sum⁹ factura creati in xpo ihu in opib⁹ bo
nis. Un⁹ et cōtra quēdam dicit. **Eze. 28. Nihil fact⁹ es et**
nō eris impetuz. Qd quidē fit p̄pter defectū caritatis
per quā homo bene v̄rit intellectū p̄fecto. Sine caritate
autē eius vsus bon⁹ nō est. Un⁹ et supra octauo dicitur qz
sciētia inflat caritas autē edificat. Est autē attendendū
qz apostol⁹ hic loquit de sapiētia et scientia fm qz p̄tinent
ad dona grē gratis date q̄ sine caritate esse possunt. Nam
fm qz cōputant inter septē dona spūs sancti nunq̄ sine car
itate hntur. Unde et sap. p̄mo dicit. In maliuolā aiām
nō intrabit sapiētia. Et sap. 10. dicit. Dedit illi sciētiam
sanctoꝝ. De p̄phetia autē et fide manifestū est qz sine car
itate haberi possunt. Sed notandū est hic qz fides firma
etiā sine caritate miracula facit. Un⁹ **Mat. 7. dicensibus**
Mōne in noie tuo p̄phetiaim⁹ et multas vtutes fecim⁹
dicitur. Nunq̄ noui vos. Spūs em sanct⁹ opatur vtutes
etiā per malos sicut et p eos loquit veritatem. Des
inde cū dicit. Et si distribuero ec. ostendit idem in hijs q̄ p̄
tinent ad opa q̄ cōsistunt in hoc qz hō faciat bona scdm il
lud gal. 6. Bonū faciētes nō deficiam⁹. et in hoc qz patiē
ter sustineat mala. fm illud. ps. Bene patientes erūt vt
annunciēt. Inter cetera vero bona opa magis cōmendat
opa pietatis fm illud. 1. ad thi. 4. Pietas ad oia vilitis
est. Circa qd opus quattuor cōditiones designat. Quaz
rum p̄ma est qz op⁹ pietatis nō totū cōgregēt in vnū sed
diuidat in plures fm illud. ps. Dispsit dedit paupibus.
Et hoc designat cū dicit. Si distribuero. Scdo vt op⁹
pietatis fiat ad subueniendū necessitati nō ad seruendū
supfluitatē. fm illud. **Esa. 58. Frāge esurienti panē tuū.**
et hoc designat cū dicit. In cibos pauperū. Tertio vt op⁹
pietatis exhibeat indigentib⁹ fm illud. **Luc. 14. Quz fa**
cis cōtinuū voca pauperes. et hoc designat cū dicit. Pau
peruz. Quarto ad p̄fectionē p̄tinet vt omia hō bona sua
in opa pietatis expendat. fm illud. **Mat. 19. Si vis per**
fectus esse vende oia q̄ habes et da paupibus. et hoc desig
gnatur cū dicit. Omīs facultates meas. Inter mala vero
que qd sustinet patiēter potissimū est martiriū. Un⁹ dicit
****Mat. 5. Beati qz p̄fectionē patiūtur p̄pter iusticiā. Qd****
etiā quadrupliciter cōmendat. p̄mo qdem qz laudabi
li⁹ ē qz necessitate imminente puta p̄p̄ defensionē fidei seip
sum offerat passioni q̄ si dephensus patiat. Et ideo dicit
Si tradidero. Sicut et de xpo dicit ephē. 5. Tradidit se
metipm p nobis. Scdo qz grauior est corpis hūani iac
tura qz rex de quo tamē qdam cōmendat. **Heb. 4. Bas**
pinā honoz v̄roz cū gaudio sustinuitis. Et ideo dicit.
Corpus. **Esa. 50. Dedi corp⁹ meuz peccantib⁹. Tertio**
laudabilis est qz aliq̄ corpus suuz exponat supplicio qz
corpus filij vel cuiuscūqz p̄pinq. de quo tamē cōmendat
quedā mulier. scdi macha. 7. Supra modū videt mirabi
lis et honoz memoria digna que peuntes septē filios sub
vnus diei tpe cōspiciens bono aio ferebat. Et ideo dicit
Meū. **Judith. 5. Qui pp̄ia volūtate obtulistis vos. dis**
criminari p dño. Quarto redit martiriū laudabilis ex a
cerbitate pene de quo subdit. Ita vt ardeat sicut laurenti
us. **Ecc. 48. Quasi ignis effulgēs et thbus ardēs in igne**
Si in q̄ p̄dicta opa tam excellentia fecero caritatem autē
nō habuero. vel qz simul cū p̄dictis opibus adest volūtas

in epistola ad Corinthios X

omne peccatū. **¶** Et dicit q̄ charitas non gaudet sup iniqua te sc̄y a primo cōmissa q̄nimo de ea luget in q̄tum cōtra riat primoz saluti quam cupit. 2. Corin. 12. **¶** Me itez cū venero humiliet me de' apud vos ⁊ lugeā multos ex his qui ante peccauerunt. **¶** Deinde cum dicit. Congaudet autē ⁊ c. ostendit quō charitas facit operari bonū. ⁊ p̄mo q̄tum ad primū. **¶** Secūdo q̄tum ad deū ibi. Omnia credit ⁊ c. Quātū ad primū autē hō opat bonū dupliciter. **¶** P̄mo q̄des gaudēdo de bonis eius. Et q̄tum ad hoc dicit. Congaudet autē veritati sc̄y primi. vel vite vel doctrine. vel iusticie ex eo q̄ primū diligit sicut seipsum in secūda. **¶** Jo. gaudius sum valde venientibus fratrib' ⁊ testimoniū phibentib' veritati tue sicut in charitate ambulat. **¶** Secūdo in hoc q̄ homo mala primi sustinet. put decet. Et quantū ad hoc dicit. Omnia sustinet id ē absq̄ turbatione sustinet oēs defectus primoz vel quecūq̄ aduersa. **¶** Ro. 15. Debemus nos firmiores imbecillitates infirmoz sustinere. **¶** Gal. 6. **¶** Alter alterius onera portate ⁊ sic adimplebitis legeꝝ xpi sc̄y charitatem. **¶** Deinde cum dicit. Omnia credit. ostendit quō charitas faciat opari bonū in comparatiōe ad deum. **¶** Quidē sit precipue p̄ virtutes theologicā q̄ habent deum p̄ obiecto. Sunt autē p̄ter charitatē due virtutes theologicę vt infra dicit sc̄y fides ⁊ spes. **¶** Quantū ḡ ad fidē dicit. Omnia credit sc̄y que diuini' tradunt. gen. 15. **¶** Creditit abraam deo ⁊ reputatū est ei ad iusticiā. **¶** Cre dere vero oia que ab hoīe dicuntur est leuitatis fm illd Ec. 11. **¶** Qui cito credit leuis est corde. **¶** Quātū autē ad spem dicit. Omnia sperat q̄ sc̄y p̄mittunt a deo Ec. 2. **¶** Qui time nis deum sperate in eum. Et ne spes frangat p̄ dilationēz subdit. Omnia sustinet id ē patienter expectat q̄ p̄mittūt a deo q̄tis dilata fm illud Abachuc. 2. **¶** Si moꝝa fecerit expecta eum. ps. **¶** Conforteꝝ cor tuū ⁊ sustine dñm.

Lectio tertia.

Charitas nunq̄ excidit siue prophetie euacuabunt. siue lingue cessabunt. siue scientia destruet. **¶** Ex parte eniz cognoscimus ⁊ ex parte p̄phetam. **¶** Cū autē venerit quod perfectuz est. euacuabit quod ex pte est. **¶** Quē sc̄y paruul' loq̄bar vt paruul' sapiebā vt paruul' cogitabā vt paruul'. **¶** Quē autē factus sum vir: euacuauī q̄ erāt paruuli. **¶** Postq̄ aplus ostendit q̄ charitas excellit alia dona spūs sancti necessitate ⁊ fructuositate: hic ostendit excellentiaz charitatis ad alia dona q̄tuz ad p̄manentia. **¶** Et circa hoc tria facit. **¶** P̄mo p̄ponit differētia charitatis ad alia dona spūs sancti: q̄tum ad p̄manentia. **¶** Secūdo p̄bat qd̄ dixerat ibi. **¶** Ex pte enī cognoscim' ⁊ c. **¶** Tertio infert conclusionem intentam ibi. **¶** Hūc autē manent ⁊ c. **¶** Circa p̄mum duo facit. **¶** P̄mo p̄ponit p̄manentia charitatis. **¶** Secūdo cessationē alioꝝ donoꝝ ibi. **¶** Siue p̄betie ⁊ c. **¶** Dicit ergo p̄mo. charitas nunq̄ excidit. **¶** Quidē q̄daz male intelligentes in etrozē ceciderūt dicentes q̄ charitas semel hita nūq̄ potest amitti. cui videt' p̄sonare qd̄ dicit. 1. Jo. 3. **¶** Dis q̄ natus est ex deo peccatū non facit qm̄ semen ipsius in eo manet. sed huius dicti primo quidē sententia falsa est. **¶** P̄o test enī aliquis charitatē habēs a charitate excidere per p̄ctm̄ fm illud apoc. 2. **¶** Charitatē tuā p̄mā reliquisti. **¶** De moꝝ esto itaq̄ vnde excideris ⁊ age penitentia. **¶** Et hoc tō est q̄ charitas recipit in aīa hoīs fm modū ipsius. ⁊ sc̄y possit ea vti vel non vti. **¶** Dum vero ea vtit' homo peccare non potest q̄ vtius charitatis est dilectio dei sup omnia. ⁊ ideo nihil restat p̄pter qd̄ homo deum offendat ⁊ p̄ hunc modū intelligit verbus. **¶** Jo. inductum sc̄do predicta sen-

tentia non est fm intentionē apli q̄ nō loquit' hic de cessatione donoꝝ spūaliū p̄ peccatū mortale. **¶** s̄ potius de cessatione donoꝝ spūaliū que p̄tinent ad hanc vitā p̄ gloꝝ et am supernientē. **¶** Unde sensus apli ē. **¶** Charitas nunq̄ excidit. q̄ sc̄y sicut est in statu vie ita p̄manebit in statu patrie cū augmēto fm illd **¶** La. 31. **¶** Dixit dñs cuius ignis est in syon sc̄y in ecclesia militante ⁊ caminus eius in bte rusalem id ē in pace celestis patrie. **¶** Deinde cum dicit. **¶** Siue p̄betie ⁊ c. p̄ponit cessationē alioꝝ donoꝝ spūaliū ⁊ specialiter eoz que precipua vidēt'. **¶** P̄mo q̄tum ad prophetia dicit. **¶** Siue prophetie euacuabunt id est cessabunt quia sc̄y in futura gloꝝia prophetia locum non habebit p̄pter duo. **¶** P̄mo quidē quia prophetia respicit futurum. status autē ille nō expectabit aliquid in futurū: sed erit finale complementuz omniū eozum que ante fuerant p̄phetata. **¶** Unde in ps. dicit. **¶** Sicut audiui' sc̄y p̄ prophetas. ita ⁊ vidim' p̄sentialiter in ciuitate domini virtutum. **¶** Secūdo q̄ prophetia est cum cognitione figura li ⁊ enigmatica que cessabit in patria. **¶** Unde dicit numeri 12. **¶** Si quis fuerit inter vos propheta domini per somniū aut in visione apparebo ei vel per somnium loquar ad illum. **¶** Et **¶** Ec. 12. **¶** In manib' p̄phetaz assimilatus sum. **¶** Secūdo q̄tum ad donū linguaz dicit. **¶** Siue lingue cessabūt. qd̄ quidē non est intelligendū q̄tum ad ipsa membra corpore que lingue dicunt'. vt dicitur infra. 15. **¶** Mortui resurgent in corrupti id est absq̄ diminutione membrorum. **¶** Hec autē intelligendū est q̄tum ad vsuz lingue corporee. **¶** Est enī futura in patria laus vocalis fm illud ps. **¶** Exultationes dei in gutture eozum vt glo. ibidē exponit. **¶** Est ergo intelligendū q̄tum ad donum linguaz quo sc̄y aliqui in primitiua ecclesia linguis varijs loquebant' vt dicitur act. 2. **¶** In futura enī gloꝝia quilibet quālibet linguā intel liget. **¶** Unde non erit necessariū varijs linguis loqui. **¶** Hec etiam a p̄mordio generis humani vt dicit' **¶** Gen. 11. **¶** Unus erat sermo ⁊ vnum labium osib'. qd̄ multo magis erit in vltimo statu in quo erit vnitas consummata. **¶** Tertio q̄tum ad scientiam subdit. **¶** Siue sc̄ia destruet'. **¶** Ex quo quidā accipere voluerūt q̄ sc̄ia acq̄sita totalit' p̄dit cū corpore. **¶** Ad cuius veritatis inquisitionē p̄siderare oportet q̄ duplex ē vis cognitiua sc̄y vis sensitua ⁊ vis intellectua. **¶** Int' q̄s est differentia. q̄ vis sensitua est actus organi corporalis ⁊ ideo necesse est q̄ desinat corpore corrupto. vis autē itellectua non est act' alicui' organi corporei vt p̄bat in ter tio de aīa. ⁊ ideo necesse est q̄ maneat corpore corrupto. **¶** Si ergo aliquid sciētie acq̄site cōseruet in parte anime intellectiue necesse est q̄ id p̄maneat post mortē. **¶** Quidā ergo posuerunt q̄ species intelligibiles nō cōseruant in intellectu possibili nisi q̄dū intelligit. **¶** Cōseruant autē species fantasmātū in potētis aīe sensitue puta i memoratiua ⁊ imaginatiua. **¶** Ita sc̄y q̄ semp intellect' possibilis quādo de nouo vult intelligere etiam que prius intellexit indiget abstrahere a fantasmātū p̄ lumen intellect' agētis. **¶** Et fm hoc p̄sequēs ē q̄ sc̄ia hic acq̄sita nō remaneat post mortē. **¶** S̄ hec positio ē p̄mo q̄des p̄tra rōem. **¶** Danis festū est enī q̄ spēs intelligibiles i intellectu possibili recipiunt ad min' dū actu intelligit. **¶** Qd̄ autē recipit i aliq̄ ē in eo p̄ modū recipiētis. **¶** Cū ḡ substantia intellect' possibil' sit imutabilis ⁊ fixa. p̄sequēs ē q̄ spēs itelligibiles remanes ant i eo imobil'. **¶** Secūdo ē p̄tra autēz aristotelis l. 3. d̄ aīa q̄ dicit q̄ cū intellect' possibilis ē sciēs vnūq̄dēz tūc etiaz ē itelligens in potentia. **¶** Et sic patet q̄ h̄z spēs intelligibiles p̄ quas dicitur sciēs ⁊ tamē adhuc est in potentia ad intelligendū in actu. ⁊ ita spēs intelligibiles sunt in intellectu possibili. etiam qm̄ non intelligit actu. **¶** Unde etiam ibidē p̄bus p̄icit q̄ aīa intellectua est loc' speciez. q̄. s. l. ea cōseruant spēs intelligibiles. **¶** Indiget tū i hac vita cō-

Explanatio sancti Thome

uerrere se ad fantasmata. ad hoc q̄ actu intelligat non solum vt abstractat species a fantasmatis. sed etiam vt species habitas fantasmatis: applicet cuius signū est q̄ lesio organo virtutis imaginatiue vel etiam memoratiue nō solum impedit homo ab acquisitione noue scientie: sed etiā ab vsu scientie prius habite. Sic ergo remanet scientia in animā post corporis mortē q̄tū ad species intelligibiles. non aut̄ quantū ad inspectionē fantasmatis qua anima separata non indigebit: habēs esse et operationē absq̄ corporis cōmuniōe. Et fm̄ hoc ap̄lus hic dicit. q̄ scientia destruet̄ sc̄z fm̄ cōuersionē ad fantasmata. Unde et Esa. 29. dicit. Peribit sapientia a sapientib⁹ et intellectus prudētium eius abscondet̄. ¶ Deinde cum dicit. Et parte enī cognoscimus. p̄bat qd̄ dixerat. Et p̄mo inducit p̄batiōz Secundo manifestat ea q̄ in p̄batione continent̄ ibi. Cū essem paruulus et. Inducit ḡ p̄mo ad p̄bandū p̄positum talem rationē. Adueniēte p̄fecto cessat imperfectū. s̄z dona alia p̄ter caritatē habent imperfectionē. ergo cessabunt supueniente perfectione glorie. P̄mo ḡ p̄ponit minorē p̄positionem quo ad imperfectionē scientie cum dicit. Et p̄te enī cognoscim⁹ id est imperfecte. Nā ps̄ habet rationem perfecti. Et hoc p̄cipue verificat̄ q̄tum ad cognitionem dei fm̄ illud Job. 36. Ecce deus magnus vincēs scientiā nostrā. Et. 26. Ecce hec ex parte dicta sunt uisum eius. P̄ponit etiam imperfectionē p̄phetie cū subdit. Et ex parte id est imperfecte p̄phetam⁹. Et enī p̄phetia cognitio cum imperfectione vt dictū est. Tacet aut̄ de dono linguarū qd̄ est imperfecti⁹ his duob⁹ vt infra. 14. patebit. Secundo ponit maiorem dicens. Cum aut̄ uenerit quod p̄fectum est id est p̄fectio glorie euacuabit̄ qd̄ ex parte est id est omnis imperfectio tollet̄. De qua perfectione dicit. 1. Pe. ultimo. Modicū passio ipse p̄ficiet. Sed fm̄ hoc uidet̄ q̄ etiam caritas euacuet̄ p̄ futurā gloriā. q̄ ipsa est imperfecta in statu uie p̄ cōparationē ad statū patrie. Dicitur ergo q̄ imperfectio dupliciter se habet ad id qd̄ dicit̄ imperfectū. Quandoq̄ enī est de ratione eius. q̄nq̄z uero non. sed accidit et sicut imperfectio est de ratione pueri. non aut̄ de ratione hominis. Et ideo adueniēte p̄fecta etate cessat quidē pueritia. sed humanitas sit p̄fecta Imperfectio est ergo de ratione scientie. p̄t̄ hic de deo habet inquantū sc̄z cognoscit̄ ex sensibilib⁹ et similiter de ratione p̄phetie in q̄tū est cognitio figuralis. et in futurū tēdens. non est aut̄ de ratione charitatis ad quā cognitū bonum diligere p̄tinet. et ideo supueniente p̄fectione glorie cessat p̄phetia et scientia. charitas aut̄ non cessat sed magis p̄ficiet̄ q̄ quanto p̄fectius cognoscet̄ deus tanto etiam p̄fectius amabit̄. ¶ Deinde cum dicit. Cum essem paruulus et. manifestat ea que p̄missa sunt. Et p̄mo manifestat maiore sc̄z q̄ ueniēte p̄fecto cessat imperfectū. Sc̄do manifestat minore sc̄z q̄ scientia et p̄phetia sunt imperfecta ibi Videmus nunc et. Ostendit aut̄ p̄mū p̄ similitudinē p̄fecti et imperfecti qd̄ inuenit̄ ē etate corporali. Unde et primo describit̄ imperfectū etatis corporalis dicens. Cū essem paruulus sc̄z etate: loquebar vt paruulus id ē. p̄t̄ congruit p̄ uulo sc̄z balbutiendo. Unde p̄pter naturalē defectū locutionis q̄ est in puulis cōmendat̄ sapientia. sap. 19. Quas infantium fecit disertas et vt paruulus loquit̄ q̄ uana loquit̄ ps̄. Vana locuti sunt vnusquisq̄ ad proximum suum. Quantū uero ad iudicium subdit. Sapiebā vt puul⁹. i. approbābā vel reprobābā aliq̄ stulte vt faciunt puuli. qui quandoq̄ p̄ciosa contemnunt et uilla appetūt vt dicitur p̄uer. 1. Quisquo puuli diligitis infantia et stulti ea que sunt sibi noxia cupiunt. Sapient̄ ḡ vt puuli qui sp̄ualib⁹ contemptis terrenis inherēt. de quib⁹ dicit̄ ps̄. 3. Gloria in confusione eorū qui terrena sapiūt. Quantū aut̄ ad rationis discursum dicit. Cogitābā vt paruulus id ē aliqua

vana. Unde et in ps̄. dicit̄. Dñs scit cogitationes hominū quā uane sunt. Et uidet̄ ap̄lus ordine p̄p̄terito hec tria ponere. Nam locutio p̄terit̄ iudiciū sapientie. iudiciū uero p̄supponit cogitationes rōnis. Et hoc satis cōgruit imperfectioni puerili in qua est locutio sine iudicio et iudiciū sine deliberatione. Potest aut̄ referri qd̄ dicit. Loquebar vt paruulus ad donū linguarū. cum dicit. Sapiebam vt paruul⁹ ad donū p̄phetie. q̄ aut̄ subdit cogitābā vt paruulus ad donū sciētie. Secūdo ponit id qd̄ p̄tinet ad p̄fectionē etatis dicens. Quando aut̄ factus sum uir id est q̄n̄ pueni ad p̄fectam et uirilē etatem euacuauit̄ id ē abiecti ea que erant puuli: et vt dicit̄ Esa. 65. Puer centum annorū moriet̄. et peccator centum annorū maledict⁹ erit. Et est attendendū q̄ ap̄lus hic comparat statum presentē puerit̄e p̄pter imperfectionē. statū aut̄ future glorie p̄pter p̄fectionē uirili etati.

Lectio quarta.

Videmus nunc p̄ speculū in enigmate: tūc aut̄ facie ad faciē. Nūc cognosco ex parte: tūc aut̄ cognosca sicut et cognitus sum. Nunc aut̄ manet̄ fides. spes charitas tria hec. Maior autem horum est charitas.

Hic loquit̄ de uisione que est cognitio dei. Unde oīa p̄cedentia dona euacuanda sunt intelligenda fm̄ q̄ ordinatur ad cognitioz dei. Circa hoc duo facit. P̄mo enī p̄bat id qd̄ intendit̄ in generali. Secundo in speciali de seipso ibi. Nunc cognosco et. Dicit ergo dixit q̄ ex parte cognoscimus. q̄ nunc uidem⁹ p̄ speculū et in enigmate. sed tūc sc̄z in patria uidebim⁹ facie ad faciē. Ubi p̄mo confidendum est quid sit uidere p̄ speculū in enigmate. Sc̄do quid sit uidere facie ad faciē. Sciendū est ergo q̄ sensibile aliquid potest tripliciter uideri. sc̄z aut̄ p̄ sui presentiam in re uidente. sicut ipsa lux que p̄sens est oculo. aut per presentiam sue similitudinis in sensu immediate ueruatam ab ipsa re sicut albedo que est in pariete uidet̄ non existēte ipsa albedine p̄sentialiter in oculo sed eius similitudine. licet ipsa similitudo non uideat̄ ab eo. aut p̄ presentiam similitudinis non immediate ueruatam ab ipsa re sed ueruatam a similitudine rei in aliquid aliud. sicut euz uidet̄ aliq̄s homo p̄ speculū. Non enī similitudo hoīs immediate est in oculo sed similitudo hoīs resultatis in speculo. Per hūc ergo modū loquēdo de uisione dei. dico q̄ naturali cognitione solus de⁹ uidet̄ seipsum: q̄ in deo id ē sua essentia et suus intellectus. Et ideo sua essentia est p̄sens suo intellectui. S̄z sc̄do modo forte angeli naturali cognitione deū uident inquantū similitudo diuine essentie relucet̄ immediate in eos. Tertio uero modo cognoscim⁹ nos de⁹ in uita ista in q̄tū inuisibilia dei p̄ creaturas cognoscim⁹ vt dicit̄ Ro. 1. Et ita tota creatura est nobis sic̄ speculū qd̄dam q̄ ex ordine et bonitate et magnitudine que in reb⁹ a deo causata sunt: uenimus in cognitionē sapientie bonitatis et eminentie diuine. Et hec cognitio dicit̄ uisio in speculo. ¶ Alterius aut̄ sciendū est q̄ huiusmodi similitudo que est similitudinis in alio relucētis est duplex q̄z aliq̄ est clara et apta. sicut illa que est in speculo. aliq̄ obscura et occulta. et tunc illa uisio dicit̄ enigmatica. sicut euz dico me mater genui et eadē signiē ex me. Istud ē p̄ simile occultum. Et dicit̄ de glacie que gignit̄ ex aqua congelata et aqua gignit̄ ex glacie resoluta. Sic ḡ patet q̄ uisio p̄ similitudinē similitudinis est in speculo p̄ simile occultū in enigmate. sed p̄ simile clarum et apertum facit aliam speciem allegorice uisōis. In q̄tū ḡ inuisibilia dei p̄ creaturas cognoscim⁹ dicimur uidere p̄ speculū. In q̄tū uero illa uisio

in epistolam I ad Corinthios XIII

sibi sunt nobis occulta. videm⁹ in enigmatē. Vel aliter
 videmus nunc p̄ speculum. i. p̄ rōem nostrā tunc ly. p̄
 designat virtutē tantū. Quasi dicat videm⁹ p̄ speculū. i.
 virtute anime nostre. Circa scōm sciendū est q̄ de⁹
 fm̄ q̄ deus non habet facē. ideo hoc q̄ dicit. Facie ad
 faciem metaphorice dicit. Cuz em̄ videm⁹ aliqd̄ in spe-
 culo non videm⁹ ipsaz rem. sed similitudinē eius. sed q̄n vi-
 demus aliquid fm̄ faciem tunc videm⁹ ipsam rem sicut ē.
 Ideo nihil aliud vult dicere ap̄lus cum dicit videbimus
 in patria facie ad faciem q̄ videbim⁹ ipsaz dei essentiā
 1. Jo. 3. Videbim⁹ eum sicuti est. Sc̄ contra est q̄ gen.
 32. dicit. Audi dñm facie ad faciem. Sed constat q̄ tūc
 non vidit essentiā dei. ergo videre facie ad facies nō est
 videre essentiā dei. Rñso. videndū ē q̄ illa visio fuit ima-
 ginaria. visio aut̄ imaginaria est quidā gradus altior. i. vi-
 dere illud q̄s apparet in ipsa imagine in qua appet̄ t̄ ali⁹
 gradus infimus sc̄ audire tm̄ verba. Unde Jacob vt̄ insi-
 nuaret excellentiā visionis imaginariē sibi ostense dicit.
 Audi dñm facie ad faciem. i. vidi dñm imaginariē appa-
 rentem in sua imagine t̄ non p̄ essentiā suā. Sic em̄ nō
 fuisse visio imaginaria. Sed tñ quidā dicunt q̄ in p̄ria
 ipsa diuina essentiā videbit̄ p̄ similitudinē creataz. s̄ hoc
 est omnino falsum t̄ impossibile. q̄ nunq̄ potest aliqd̄ per
 essentiā cognosci p̄ similitudinē q̄ non cōueniat cum re
 illa in specie. Lapis enim nō potest cognosci fm̄ illud q̄s
 est nisi per sp̄m lapidis que est in anima. Nulla em̄ simi-
 litudo ducit in cognitionē essentiē alicuius rei si differat a
 re illa fm̄ speciem. t̄ multo minus si differt fm̄ gen⁹. Ad
 em̄ p̄ sp̄m equi vel albedinis pōt cognosci essentiā hoīs.
 t̄ multo minus essentiā angeli. Multo ḡ minus p̄ aliquaz
 speciem creatā quecūq̄ sit illa potest videri diuina essen-
 tia. cum ab essentiā diuina plus differt quecūq̄ species cre-
 ata in anima. q̄ species equi vel albedinis ab essentiā an-
 geli. Unde ponere q̄ deus videat solum p̄ similitudines
 seu p̄ quandā resfulgentiā claritatis sue est ponere diuinā
 essentiā non videri. Et preterea cuz aīa sit quedā similitu-
 do dei visio illa nō magis esset specularis t̄ enigmatica q̄
 est in via q̄ visio clara t̄ aperta q̄ repositit̄ sanctus i glo-
 ria t̄ in q̄ erit beatitudo nostra. An̄ Aug. dicit hic in glo-
 sa q̄ visio dei q̄ est p̄ similitudinē p̄inet ad visionē specu-
 li t̄ enigmati. Sequere ē etiaz q̄ beatitudo hoīs vltima
 esset in alio q̄ in ipso deo q̄s est alienum a fide. Naturale
 etiam hoīs desiderū q̄s est p̄ueniēdi ad p̄mā rerum cau-
 sam t̄ cognoscēdi ipsam p̄ seipsam esset inane. ¶ De qui-
 bus. Hunc cognosco ex pte. hic illud q̄s pbavit in ges-
 nerali pbat in speciali de cognitiōe sulipsius dicit. Hūc
 id est in p̄senti vita ego paulus cognosco ex pte id ē obse-
 re t̄ imperfecte. tunc aut̄ sc̄ in patria vt̄ cognoscaz sicut
 cognosco sum id ē sicut deus cognouit essentiā meā ita
 deum cognoscam p̄ essentiā. ita q̄ ly. sicut. non importat
 hic equalitatē cognitionis sed similitudinē tm̄. ¶ Conse-
 quenter inferit principalē conclusionem cum dicit. Hunc
 aut̄ manent. Causa aut̄ quare non facit mentionē de oī-
 bus donis. sed istis trib⁹ tm̄ est. q̄ hec tria cōiungūt deo
 alia aut̄ si cōiungūt deo nisi mediātib⁹ istis. Alia etiā dona
 sunt q̄dā dūponētia ad gignēdū ista tria i cordib⁹ hoīm.
 An̄ t̄ solū ista tria sc̄ fides spes t̄ caritas dicunt̄ virtutes
 theologice q̄ h̄nt immediate deū p̄ obiecto. Sed cū dona
 sint ad p̄ficiēdū vel affectū vel intellectū t̄ caritas p̄fici-
 at affectum. fides intellectum. non videt̄ q̄ spes sit neces-
 saria sed superflua. Ad hoc sciendū q̄ amor est quedaz vis
 vnitua t̄ oīs amor in vnione quadā cōsistit. Unde t̄ fm̄
 diuersas vniciēs diuerse species amicitie a philosofo di-
 si ingunt̄. Nos aut̄ habemus duplicem coniunctionem
 cum deo. Una est quantū ad bona nature que hic p̄cipua
 vntus ab ipso. Alia q̄m̄ ad beatitudinē inquantū nos hic

sumus participes p̄ gratiā superne felicitatis fm̄ q̄ hic ē
 possibile. speramus etiam ad p̄fectam consecutionē illi⁹
 eterne beatitudinis puenire t̄ fieri ciues celestis hierusa-
 lem. Et fm̄ primā cōmunicatiōē ad deū est amicitia nas-
 turalis. fm̄ quā vnūquodq̄ fm̄ q̄ est deum vt̄ causam
 primā t̄ summū bonum appetit t̄ desiderat vt̄ finem suū
 Scōm vero cōmunicatiōē secūdā est amor charitatis. q̄
 solum creatura intellectualis deū diligit. Quia vero nis-
 hil potest amari nisi sit cognitum. ideo ad amorē charita-
 tis exigit̄ p̄mo cognitio dei. Et q̄ hoc est supra naturā p̄-
 mo exigit̄ fides que est non apparenti. Secūdā ne homo
 deficiat vel aberret exigit̄ spes. p̄ quam tendat in illum si-
 nem sicut ad se p̄inet t̄ de his tribus dicit eccl̄. 2. Qui ri-
 metis deum credite in illum. q̄tm̄ ad fidē. qui timetis deū
 sperate in illum. q̄tm̄ ad sp̄m. q̄ timetis deum. diligit̄
 eum. q̄tm̄ ad charitatē. Ista ergo tria manent nūc. s̄ ca-
 ritas maior est omnib⁹. p̄p̄ ea q̄ dicta sunt supra.

Incipit capitulū decimūquartū.

Examini charitatem emulamini
 spiritalia: magis aut̄ vt̄ p̄phetes
 Qui enim loquit̄ lingua: nō ho-
 minib⁹ loquit̄: sed deo. Nemo em̄
 audit. Spūs aut̄ loquit̄ misteria. Nam qui
 p̄phetat: hominib⁹ loquit̄ ad edificationem
 t̄ exhortationē t̄ consolationē. Qui loquit̄
 lingua semetipsum edificat. qui aut̄ p̄phe-
 tat ecclesiam dei edificat.

Posita excellentia charitatis ad alia dona: hic consequē-
 ter ap̄lus cōparat alia dona ad in uicē: ostēdens excellentiā
 p̄phetie ad donū linguaz. Et circa hoc duo facit. P̄rio
 ostēdit excellentiā p̄phetie ad donum linguaz. Secūdo
 quōd sit vtendum dono linguaz t̄ p̄phetie ibi. Quid ergo
 ē fratres. Circa p̄mū duo facit. P̄rimo ostēdit q̄ do-
 num p̄phetie est excellentius q̄ donū linguaz rōnibus
 sumptis ex pte infidelium. Secundo ex parte fidelū ibi.
 Fratres mei. P̄rima pars diuidit̄ in duas. P̄rio ostē-
 dit q̄ donū p̄phetie est excellentius dono linguaz q̄tm̄
 ad vsum eorum in exhortationib⁹ seu p̄dicationib⁹. Se-
 cūdo q̄tm̄ ad vsum linguaz q̄ est in orando. Ad hec enim
 duo ē vsum lingue ibi. Et ideo loquit̄. Circa p̄mū duo
 facit. P̄rimo em̄ p̄mittit vnū p̄ q̄s continuat se ad seq̄n-
 tia. t̄ hoc ē q̄ dicit. dictum est q̄ charitas oīa dona excelsa
 lit. Si ergo ita ē sectam⁹ sc̄ viribus charitatē que est dul-
 ce t̄ salubre vinculū mentiū. 1. Pe. 4. Ante omnia chari-
 tates. Col. 3. Sup̄ omnia aut̄ charitatē habete. Secūdo
 subdit illud p̄ quod continuat se ad sequentia. Et hoc est
 q̄s dicit. Emulamini. Quasi dicat. licet caritas sit ma-
 ior omnibus donis tm̄ alia non sunt contemnenda. Sed
 emulamini id ē feruenter amatis sp̄alia dona sp̄s sancti
 1. Pe. 3. Quid ē q̄s vobis noceat. Atq̄ aut̄ emulatio
 q̄nq̄ sumat̄ p̄ feruenti dilectione: q̄nq̄ p̄ inuidia: tm̄ non
 est equiuocatio. imo vnū procedit ab alio. Zelari em̄ et
 emulari designat feruentem amorē alicuius rei. Cōtingit
 aut̄ q̄ res amata ita diligit̄ feruenter ab aliquo q̄ nō pati-
 tur ibi confortē sed ipse vult eam solus t̄ singulariter. Et
 iste est zelus q̄ fm̄ quosdā est amor intensus non patiens
 confortiū in amato. Hoc tm̄ non contingit in sp̄ualibus q̄
 possunt p̄fectissime a multis p̄cipari: sed solus in illis q̄
 non possunt a multis participari. Unde in charitate nō ē
 huiusmodi zelus nō patiens confortiū in amato sed tantū
 in corporalib⁹ in q̄bus puenit q̄ si aliquis habet illud q̄s
 ipse zelat voleat. t̄ ex hoc confurgit emulatio que est inu-
 dia. sicut si ego amo dignitatē seu diuitias volo q̄ aliq̄s